

MONARCHIA AUSTRIACA.

Unionistii.

II.

Noi, si partit'a unionistica, purcedemu dein doua puncte de vedere, celu pucinu diverse, deca nu contraria; -- dreptu istoricu pentru ea, si dreptulu naturale pentru noi.

Pre fundamentulu dreptului istoricu, noi, românii in Transilvani'a, nu avem nece unu dreptu. Derepturele politice si confesiunale erau numai pentru natiunea nobilitaria, carea in urma se prefacu in ceamagiara, pentru cea secuesca, si pentru cea sascesca. Romanulu, cá natiunalitate, nu avea nece unu dreptu, — cá nobile se tienea de natiunea magiara, — cá catolicu de confesiunea rom. catolica. Er' cá nenobile, seau cá necatolicu, — erá numai toleratu, usque ad beneplacitum principis et regnicolarum; Eder in notele la suplic'a romaniloru dein 1791, ne dice apriatu, cá suntemu numai fuci patriae. Cá romani nu poteamu avé nece macaru atat'a locu, unde se ne plecámu capulu; pentru cá totu pamentulu Transilvaniei erá numai nobilitariu (magiaru), secuescu, si sasescu. La nece una deregatoria publica a statului romanulu, cá romanu, nu potea avé aplecare si intrare, ci numai cá lipitura, de erá nobile cá magiaru, si de erá unitu cá catolicu; pentru cá tote oficia-le si dicasteria-le erau deschisa numai pentru magiari, secui, si sasi de una parte, er' de alt'a pentru catolici, calvini, luterani, si unitari.

Aste suntu derepturele istorice ale Transilvaniei panà la 1848. Diet'a Transilvaniei de acea nu potea se fia compusa de catu numai dein membrii aceluor trei natiuni si patru confesiuni. La a. 1743-4 abia potura romanii se ajunga, cá se se inarticuleza intre confesiunile Transilvaniei si relegiunea unita; er' in 1791, la petitiunea episcopiloru romanesci, numai atat'a se resolví, cnmu cá sistem'a de trei natiuni si patru confesiuni nu se pote restorná, er' romaniloru nu se inchide calea la nece unu dreptu, in catu seau suntu nobili, seau de un'a deintre cele patru confesiuni. Romaniloru dein fundulu regiu, li se rescrise inca, cá se se nevoliesca a fi de ore care confesiune recepta, deca voru se fia indereptatiti la vre unu dreptu politicu in acea parte a tieriei.

Éta dreptulu istoricu alu Transilvaniei. Elu e croitu si pusu in lucrare de acelesi trei natiuni si patru confesiuni confederate, cu esclusiunea natiunalitateri si confesiunei romanului. In cuntr'a acestui dreptu in desiertu au reclamatu romanii si in seclulu trecut si in celu de acumu. Reclamatuniile lui nu au fostu luate in consideratiune, si remasera forà nece unu resultatulu reale.

Unu dreptu asia unilaterale si eschisivu, cine nu precepe, cá a fostu totu de un'a numai unu despotismu pre capulu romanului panà la 1848, si unu jugu mai de fieru, de cumu este jugulu boileru si al caliloru nemtiesci? Si deca provedenti'a a vrutu, si geniulu tempului a adusu cu sene, cá romanulu se scape de acestu jugu, ce ilu pusese in spinare reutatile tempuriloru trecute si peccatele parintiloru nostri, — ar' fi

una brutalitate mai bruta, de catu a viteloru cu corne si forà corne, cá acumu de nou, si de buna volia, numai dein respectulu anticitatei, selu mai recunoscemu, — si prein urmare selu si luàm pre cerbicea nostra.

Cu tote astea, unionistii pretendu, cá, de se va mai tiené vre una data dieta in Transilvani'a, convocarea ei se se faca totu numai dupa legea dein 1791, — si atunci romanulu pote se astepte cu caciul'a in mana dein aintea casei parlamentului privilegiatu alu Transilvaniei, panà-lu voru chiamá natiunile si confesiunile dein casa, se poftesca a intrá in laintru, cumu a statu si in 1848, totu cu asemenea resultatulu. Unde e garanti'a, cá nu vomu patí in 1863 totu cá in 1848?

Asta garanti'a nece nu ne o promite, nece nu ne o pote promite, nemenea, — cu atatu mai pucinu partit'a unionistica, carea nece nu vrea se mai scia de dieta Transilvanica, ci ne arata cu man'a totu catrà Pestia.

Au nu arata ast'a dein destulu, cá romanulu nu pote se astepte nemica bunu pentru sene dela legile de inainte de 1848? Si deca amu merge la Pestia, ce amu poté asteptá de acolo? Alta intrebare destulu de grea, si interesante.

In dietele dela Pestia precumpanesce elementulu magiaru, precumu precumpanea si in dietele Transilvaniei, pro primo, — pro secundo, nece diet'a dein 1848, nece cea dein 1861, nu se aratu nece catu de pucinu aplecate spre a luá in consideratiune dorentiele, seau cu dreptu cuventu pretensiunile, natiunalitatiloru dein Ungari'a si respective dein Transilvani'a. — Unde e garanti'a cá in alte diete voru fi mai bene, si deplenu, respectate?

Nece asta garanti'a nu ne o pote dá partit'a unionistica dein Transilvani'a. Scímu bene, cá unionistii ne promitu munti de auru dela diet'a dein Pestia. Inse totu de una data ne repetiescu de milie de ori: cá pretensiunile nostre se nu fia escesive*)! Escesive? Cene va fi judecatoriu intre noi, carele se decida: care pretensiuni suntu escesive, si care nu?

Diet'a dein Pestia? — Nu avemu incredere intru in sa, o spunemu verde; antecedentiele ne punu la indoie la si ne provóca la neincredere. Si dein partea romanului ar' fi alta brutalitate si mai bruta, se se liè dupa cantecele Sireneloru. Stanu patitulu suntemu, si cu astfelu de rime nu se prende astu felu de pesce. Fapte, nu vorbe gole. Garanti'a, si erasi garanti'a!

Asta garanti'a ne o pote dá diet'a Transilvaniei dein 1848, si mai alesu deca ne o dá de buna volia, de senesi, si forà de a asceptá, se o ceremu, au se o pretendemu, noi.

Una asemenea fapta nu numai, cá espiá multe peccate de ale parentiloru, ci ne si preocupa, se avemu tota increderea in spiritulu dietei Transilvanie si Ungarice. Una lege scurta: Cumu cá natiunea romana Transilvanica se dechiara de egale in tote derepturele cu natiunile si confesiunile recepte ale Transilvaniei; — si cá tote legile de panà aci, contrarie acestei legi, se anuleza, — erá unu pasu nu numai dreptu, ci si bene nemeritu in politica, ce-lu poté face diet'a Transilvaniei;

*) . . . a népeknek törvényen tulcsapongó kívánatai. K. K. nr. 174, dec. 18. 1862.

dein a. 1848 chiaru asia de liusioru, cumu a decretatu egalitate individuala inaintea legi pentru toti locuitorii Transilvaniei, ci cu mai multu resultatu. — Ci diet'a, nece pofita si rogata dein partea romanilor, nu a vrutu se faca ast'a.

Diet'a Transilvaniei a vrutu se ignoreze pre cele alalte natiuni transilvanice, afora de cele recepte. Ea a pusu si pre romanu in aceasi categoria cu armenii, ebreii si ciganii etc.; ea nu a vrutu se scia, de catu de individui.

Asta garantia ne o potea adauge mai in colo, totu diet'a dein 1848, conchiamandu ne in urm'a legi preatinse la dieta; care lucrare inca erá negresítu prein potenti'a dietei, deca legea de mai susu se confirmá si de Maiestate, precumu nu ne indoimu, — cà s'ar' fi si aprobatu.

Aste garantii, de si nu erau deplenu de ajunsu, inse in impregiurabile de atunci potea se induplece anemele antiunionistiloru, si se faca a crede, cà dorentiele loru cele derepte voru fi respectate dupa cuventia si de aci in colo in dietele dela — Pestia.

Amar'a esperientia inca nu esista; si omulu nepatítu dein semne bune astepta numai urmari bune.

Ci diet'a Transilvaniei dein 1848, nu a aflatu cu cale, se ne dè nece cea mai mica garantia. La Pestia amu patítuo asemenea.

Cele alalte, cate le mai audíramu de atunci in coce, seau le vediuramu scrise negru pre albu, — lierte-ne unionistii, — ci noi le luàm totu numai de vorbe seci.

Adunarea dela Blasiu, díce D., nu a fostu legale, pentru ce? — pentru cà in legile Transilvaniei, díce d-lui, nu se afla nece macaru un'a, pre carea ar' fi potutu fi basata. Catu de naivu!

Adeveratu, cà in legile Transilvaniei nu se afla nece una lege asemenea. Ci pentru ce nu se afla? intrebàm noi. O! deca bietulu romanu ar' fi asteptatu si ar' asteptá, panà candu se va nasce vre una lege dietale Transilvanica dupa legile legitime, atunci potea se astepte panà la Calendas graecas.

Intielesulu oserbatiunei lui D. cu alte cuvente suna asia: Diet'a Transilvaniei a avutu dereptu se nu faca nece una lege favoribile pentru romanu, — si deca nu a facutu, — asia nece romanulu nu a avutu dereptu de a se aduná la Blasiu.

Acea oserbatiunea semena, cà doi gemeni, cu alta oserbatiune, ce se facu la mai multe representatiuni ale romaniloru: Cà nu se potu socoti de representiunea romaniloru, pentru cà romanii nu s'au adunatu de locu, seau legitime, sesi descopere dorenti'a sa. — Macaru cà cene e de vina, de nu potu avé romanii adunari legitime, de catu celia, in in ale caror'a mani stà poterea de a impartí astu felu de concessiune?

Cu tote acestea, adunarea dela Blasiu, nu a fostu asia de nelegitima, cumu se pare lui D., ds nu cumu va guberniulu Transilvanicu inca erá nelegitimu in primaver'a lui 1848. Er' de era legitimu guberniulu, legitima a fostu si adunarea dela Blasiu, la carea nu numai cà s'a datu concessiune ori in voiea dela acelu guberniu, ci s'a tramisu chiaru si unu comisariu, consiliariulu Szabo.

D. díce, cà adunarea dela Blasiu nu pote se oblege nece pre D. nece pre alti omeni de statu, cari se tienu strinsu de legile Transilvanice. — Nu ne indoimu, nece nu pretendemu, sei oblege. Ea ne oblega numai pre noi, cari ne amu adunatu si ne amu consultatu despre trebile nostre; er' pre natiunalitatele, ce nu au luat parte la acesta nece nu au fostu chiamate, nu le oblega.

Ei bene, ci apoi ce ar' díce D., deca si noi camu asia amu respunde: Cumu cà dupa acestu principiu nece pre noi nu ne au obligatu, nece ne oblega legile dietelor Transilvanice, la cari noi nu amu luat parte, chiaru pentru cà nu amu fostu chiamati nece nu amu luat parte?

Noi inse totu le amu respectatu panà la 1848, catu de volia catu de nevolia; de internis non iudicat praetor.

De atunci in coce inse, le vomu respectá si noi, in oatu voru respectá si unionistii conclusele adunariloru dela Blasiu. Aici stàm pre unu terenu **egale**; partita facia cu partita.

Er' altu felu de respectare oatrà legile Transilvaniei, mai inalta si practica, depende de la poterea esecutiva.

Ar' mai fi se graimu si de altu dereptu istoricu: Cumu cà adeca Transilvania se tiene de coron'a Ungariei. Nu disputàm nece pro nece contra. Oserbàm numai, cà Transilvania pote fi si de aici in ainte, cumu a fostu si dela 1540 in coce, totu asia membru seau nemembru, provincia seau neprovincia a Ungariei, — forà de a urmá necesitatea uniunei. Imperatulu Austriei e si regele Ungariei si principele

Transilvaniei; deci deca Transilvani'a se tiene de coron'a Ungariei, s'a implenit pofita' unionistiloru si forà uniune.

Brasiovu, In 13/24. se va serba **Balulu Reunionei** F. R.

Representatiune

in caus'a scólelor populare romane resaritene prin Il. Sa Dlu Serbu Teodoru administratorulu comitatului Carasiu. (Inchiare.)

Afara de aceste, de candu scólele populare romane ajunsera sub consistoriulu temisioranu si versietianu, cá-si juridictiuni scolare, e o plansóre universale, cà invetiatorii aceia, carii cu zelu invetia literile latine, si folosescu cuvintele populare romane, de regula suntu persecutati, si intru atatu-a inca, in catu numai pentru acésta sunt stramutati la alte statiuni, séu si depusi din oficiu, fara cà se fia deschisu concursu, séu dupa intielesulu intimatalui gratiosu a lu Inn. Cons. ung. reg. de Locutenintia cu datulu din 2 Aug. a. c. Nr. 49,170, scrisorile causale se se fi asternutu pentru cercare si aprobare, precum d. e. s'a intemplatu cu invetiatoriulu din Remetea, si invetiatoriulu din Padureni. — Dar' o gramada de casuri de aceste s'aru descoperi deca cumva caus'a acésta s'aru invrednici de o cercetare mai rigurósa.

Dóra nu va fi de prisosu a atinge acea imprejurare, cà cartile scolare si besericesci la tóte natiunile culte, cu propasirea culturai limbei se retiparescu de atate ori in limb'a mai desvoltata a natiunii, d. e. sant'a scriptura scrisa in limb'a magiara are mai multe editiuni; obietulu a remasu celu originalu, dar' cuvintele respective in limb'a s'au stramutatu, dupa gradulu infloririi ei, — asia e acésta si cu psalmistu lui Davidu etc. — si cu greu s'aru poté impedeacă cineva in o asia ordinatiune a preotimei magiare prin carea educatiunile noue numai pentru acea s'aru opri, din man'a publiculu, pentru cà nu sunt retiparite in stilulu celu vechiu latinisatu, ci cu o limba magiara purisata.

In legatura cu obietulu acesta e unu atestatu prea tristu, cumca consistoriele g. n. u. ca si astadi juridictiuni scolare sunt inca neamblate si ignare in limb'a si literatur'a romana, precum se vede apriatu din scrierile loru oficióse romane, si asia, cum s'aru poté spera de la densele, cà si juredictiuni scolare, si dupa esperintia, cà si impedeacă cu voi'a a propasirei tenerimei romane scolare? — de ora ce poporulu romanu e deplinu convinsu cà Maestatea Sa imp. si apostolica reg. din preuna cu guvernulu seú, se ingrisesce parintesce si despre sórtea lui — si citatulu intimatu gratiosu s'a potutu da numai cu acea convingere; cà si cultivarea poporului romanu se se preajute, eara nu opacéscá!

Altumintrele privindu si judecandu caus'a acésta din tie-nórea alaturatelor si motivele aduse, poporulu romanu se simte afundu vatematu pentru ajungerea scoleloru lui populare sub unu cleru strainu, — ca ce art. 15-lea de lege din an. 1790/1 renduesce peste totu crescerea tenerimei a o basa pe principiulu de crescere natiunale, iara prin art. 27-le totu din acelu anu, Maestatea Sa imp. si apostolica reg. isi sustine unu dreptu rezervatu pentru otarirea in caus'a scoleloru si besericei g. n. u.

A mai fostu inca odata o epoca asia trista pentru scolele populare romane, candu aceste iara se supusera sub cleru; — inse imperatulu de memoria fericita Franciscu I. prin o bileta de mana pre inalta cu datulu din 12 fauru 1810 adresata oatra Stratimiroviciu metropolitulu din Carloveti scólele populare de natiunalitatea romana, se scosera de sub cleru si se pusera sub o juridictiune scolaru civila.

Bilet'a de mana pre inalta, acumu pomenita, acelu resultatu avú, cà prin gratiosulu intimatu a lu innaltulu consiliu ung. reg. Locutenintia, din 1813 Nr. 26500 s'a denumitu in Bud'a-Pest'a o deputatiune sub presiedinti'a unui consiliariu cà inspectoru supremu scolasticu pentru supravighiarea scoleloru populare g. n. u. peste tota tier'a, iara in districtele de osebite, conformu cu natiunalitatea popóreloru, s'au denumitu 6 directori scolari, — si acésta despunere acelu resultatu avú, cà scolele romane se administrara prin directori romani pana la anulu 1849.

Cu inceputulu deceniului de curundu trecut, deputatiunea scolare sustatatoria in Bud'a-Pest'a, s'au disolvatu si disolvarea ei din partea poporului romanu s'a primitu cu bucuria, mai alesu pentru cà din fundatiunea scolaru natiunala, carea s'a strinsu mai cu séma din tasurile besericiloru romane, unii membri ai deputatiunii fucara fórte multu, — inse in loculu deputatiunii si directoriloru, se denumira consiliari séu inspectoru scolari pentru scolele romane g. n. u.

Acésta e acea epoca, candu se introdusera literile latine

in cartile scolare, prin aprobarea pre inalta, cartile scolare incepura a se curati de cuvinte straine, iar' scólele poporale sporindu-se, poporul romanu a inceputu a se cultivá; — dar' acuma prin ajungerea scóleloru lui sub cleru strainu, romanii nu numai spera mai de partea desvelire a cultivarei lor, ma indreptatiti de sperantie mai bune prin pretensiunile spiretului tempului, si principiile de egal'a indreptatire, serbatoresce declarata de Maestatea Sa, — se vedu despoiati chiaru si de aceste.

E adeveru, cá si peste scolele catolice priveghiéza preotimea, si acele se administréza sub influinti'a acestei — dar' dóra si numai din privinti'a uniformitatii si scólele poporale de natiunalitatea romana; se fie supuse juredictiunei preotimei, — e superioriu pentru romani, ca ce considerandu pe episcopii si consistoriele diecesane, aceia sunt numai serbi, iara consistoriele sunt compuse mai alesu din protopopi serbi. — Clerulu romano-catolicu e cu simtiuri natiionali, si cá natiunalu a escelatu in tóte tempurile, a nesuitu cá se redice si consolideze natiunalitatea magiara prin scóle poporale si institute bune, a desveli si cultivá tenerimea prin carti alese pentru pretiulu lor din l'untru, si magiarime curata, — si despre acestu cleru romano-catolicu se póte dice cu consciintia, cá standu pe gradulu innaltu a lu culturai, i se cuvine chiaru si numai pentru acésta cultivarea tenerimei; — dar' romani de la clerulu mai innaltu de alta natiunalitate, — si de la clerulu lor propriu, dar' peste totu in gradulu de diosu alu culturai, nu se potu nutri nici cu o sperantia, ce i aru indreptati spre propasire, — ma vedindu ei pedecela ce i s'au pusu pentru cultivare, se simtiesou a fi espusi de préda sclaviei spirituale.

Ca-ce déca luamu in consideratiune chiamarea pretilor comunali, chiaru si numai cá-si catecheti in tempulu trecut, e o esperintia universalá, cá nici asta nu o implinira cu consciositate, séu nici superficialu, de ore ce insusi invetiatorii fura siliti a propune si catichismulu, pana ce catichetii respectivi preste totu anulu, séu nici candu venira in scóla, séu numai naintea examenului cu câte-va dile cercara cumu s'a propusu catichismulu, escusandu-se cu aceea, — si altumintrele cu totu dreptulu, cá trebuindu a se ingrigi de trist'a loru sórte, sunt siliti a si castiga panaa cea de tote dilele cu sudórea propria prin agricultura, si asiá si din acéstaprivintia abiá s'aru poté incredintiá preotii g. n. n. cu conducerea scóleloru si cu chiamarea cea ponderosa facia cu aceste.

Romanii totusi nu aru fi straini de acea idea si sistema, ca si scólele lor poporale se se administreze prin juredictiunile diecesane, respective prin preotime, — déca persoanele de frunte a le diecesei, la poporul romanu aru fi romane, — déca numai barbati culti s'aru santi de preoti, si numerulu acestoru rarindu-se, aru fi provediuti cu salariu de la statu; dar' intre impregiurarile de facia cu dorere trebuie se esperedie, cá aceia, carii aru avé chiamare mai santa, si detorintia mai scumpa, indemnati de iubirea aprópelui si cuventulu religiunii crestine se spriginésca si consolide moralitatea si desvelirea poporului romanu, si pentru acéstea in tóta viéti'a lor se se sacrifice de o mi'a de ori cu dorere, ca-ce acestia, in facia lumii se redica ca-si dusimani spre stricarea acelu poporu, din acarui sudóre capata panaa cea de tóte dilele.

Candu dara m'amu silitu, cá se aretu Innaltului Cons. reg. ung. de Locutenintia, rezultatulu castigatu si impresiunea asupr'a poporului romanu in urmarea intimatului gratiosu folosindu me cu conscientiositate de alaturatele representatiuni, totudeodata amu avutu de scopu, ca despre starea acestei cause se dau desluciri sincere si datate; in fine pe bas'a decisiunei sub Nr. 66. a adunarii diregatoriloru comitatensi din 7. si 8. Aug. 1862, indresnescu a aretá dorinti'a poporului romanu in privinti'a scólel. g. n. u. de natiunalitatea romana, in urmatoriele:

„Scolele g. n. u. de natiunalitatea romana, se se elibere de juredictiunea scolara, respective de ocarmuirea clerului, — si pentru ele se se denumésca o juridictiune oivila statatoria din barbati, séu directori scolari romani.

Pentru acésta subscriulu, indemnatu de acésta repetita, si dupa parerea sa, drépta dorintia a romaniloru, sum silitu si acea rogare a romaniloru a o mai adauge, cá acésta cauza recomandandu o gratiosului patrociniu, si amórei de dreptate a Inn. Cons. ung. reg. de Locutenintia, — si prin innaltu acelu-asiu patriotic si parintesce spriginindu o se se astérna la pre innaltulu tronu a lu Maestatei Sale imp. si apostolice regesci pentru o resolutiune favoritória. —

In Lugosiu, 26. Septembrie 1862.

prea plecatu serbu
Teodoru Serbu m. p.
administratorulu Carasiului.

Acést'a representatiune, n'are lipsa de comentariu pentru zelulu Illttei Sale Dlui Administratore in caus'a scóleloru poporale romane.

Dr. Marienescu, asesoru.

Vien'a Mai. Sa. c. r. apostolica darui de nou in doue restimpuri 4 mii de fr. pentru pauperii vienesi.

„Botschafter“, care are in Sabiiu unu corespondinte or reu la matie, or fórte reu informatu, ataca „Gazeta Tr.“ pentru oele reflectate despre congressu, cá cum acea ar' consimtio numai unu: demagogu. Audi, Gazeta si demagogu! Mai bine s'ar potrive epitele: Violeni'a lui si Sinceritatea nóstra.

Totu „Botsch.“ scrie despre vaiete si confusiuni pentru legea cea nóua finantiaria, care cu complicitatea si sarcin'a ei aduce plas'a comersanta si industriaria in confusiune, si provóca in drépt'a si in steng'a, cá se reclame toti pentrucá se se modifice scl.

Chronica din afara.

Acei cititori, caroru le place a merge alaturea cu ríulu eveniminteloru si ale luá pe acestea in legamintea lor oea frésca intru care se afla ele, faeu bine déca cu inceputulu anului 1863 arunca o rapede cautatura, inca preste acelea staturi ale Europei, care se afla in óresicare procesu politicu de o natura, in catu din acelasiu se póta resultá mai tardiu prefaceri cá acelea, pe care ochiulu ómeniloru de tóte dílele nu le póte prevedé.

Se incepemu dela Resaritu, prin urmare din vecinatatea nóstra.

Turci'a. Déca mai incapu si in dílele nóstre óresicare profetii, apoi scie Ddieu, cum se intempla, cá aceleasi acum cá si inainte cu mii de ani se implinescu in resaritu mai ourendu decatu or' unde airea. Dupa mórtea sultanului, Abdul-Megid lingusitorii turciloru asteptá minuni de regeratiune dela fratele si urmasiulu seu Abd-ul-Atís. Din contra s'au aflatu unii carii au dísu indata atunci: Veti vedea cá noulu sultanu va face si mai putínu spre regenerarea Turciei. Nu credeti la fanfaronatele resariteniloru; asiá sunt ei, laudárosi, gura mare, fantasia inflacarata, iubitóre de schimbári si prefaceri, lena in sa si nepasarea nu'i lasa nici pe unu minutu. Cu tóte acestea nici se nu credeti voi cá imperiulu otomanu va cadea asiá curentu precum astépta muscalii, grecii si semintiile slave din provinciile turcesci europene. Imperiulu grecescu era dela 1400 incóce multu mai neputintiosu decátu este celu otomanu acum, si totusi elu a mai duratu de voia de nevoia 53 ani. Mohamedanii dela cetati sunt cá si grecii, fórte stricati, molesiti si destramati; mai e in sa o parte fórte mare de mohamedani locuitori ai sateloru si ai muntiloru, fanatici si totuodata vigurosi, de ale caroru bratie se mai potu folosi cetatienii intocma cum se folosia si familiile Paleologiloru si ale Cantacuseniloru inainte cu 4—5 sute de ani. Acea elasa de ómeni mai e in sa in stare de a se bate infricosiatu pentru — relegea sa-si pentru tóte tierile mostenite dela Mahmud si Suleiman. Cu tóte acestea imperiulu turcescu trebuie se cada, in sa — numai atunci candu crestini supusi turciloru voru fi destulu de tari si luminati, pentrucá se'i gonésca ei din Europa in Asia. Aici se cuvine a insemna odatu si de doua ori, cá in Turcia européna (Rumili, Macedonia, Albania, Tesalia, Bosnia cu Ertiegovina, Bulgaria cu Dobrogea, Serbia si mai multe insule in archipelagu) sunt 12 milióne crestini si 2¹/₂ milióne turci! Acésta minoritate tiene in supunere pe acea maiortate! Pentru ce? Pentruca crestini sunt moralicesce si mai caduti decatu turcii, pentrucá simtiulu de sclavia lea strabatutu tóta fiinti'a lor, pentrucá ei n'au nici cea mai putína idea de libertate si — pentruca clerulu innaltu sta in soldulu turciloru. Intre acestea ochii acelu crestini selavi, ticalosi cauta acum cá si mai nainte oatra Greci'a si Serbia.

Greci'a. Acestu statu micu mai este in sa totu fara rege. Intr'aceea lumea se mira de acea schimbare a opiniiloru care s'a manifestatu in dilele nóstre la Grecii. Camu de diece ani incóce nu era nici unu statu si nici unu poporu, pe carele se urasca grecii atatu de cumplitu, precum ura pe anglii. Astadi aceiasi greci nu voiescu a sci de altu protectoru, decatu numai de Anglia. Este adeveratu cá Anglia promise intr'unu modu orécare insulele ionice spre a se incorporá la oeealalta Grecia; atata ínse totu nu este de ajunsu spre a'ti esplicá simpathiile greiloru catra anglii protestanti, catra anglii corabieri cá si greci; catra anglii egoisti totu cá si grecii. Trebuie se fia aici in sa si alte cause ascunse si profundu taietóre, care au induplecatu pe anglii cá se caute simpathiile poporului grecescu, eara pe acesta cá se se arate multumitoru catra Anglia, in catu noi credemu, cá timpulu va face descoperiri prea interesante in acésta privintia.

TIÉR'A ROMANÉSICA.

Bucuresci, 24. Decembre. Grabescu a ve face cunoscutu, cumca in 22. Dec. tienenduse siedintia publica adunarea a facutu unulu din cele mai mari acte, ce dovedesoe ca Romani'a are unu simbure de vietia publica si de dreptu de statu autonomu. Unu votu lipsi si era unanimitatea completa, cu care adunarea camerei primi si vota veniturile monastirilor inchinate in bugetulu veniturilor statului, propunendu, ca ministeriulu se faca proiectu de lege pentru resolvirea acestei cestiuni, care cu bugetulu speselor monastirilor se se ia inainte inca in acésta sesiune. Unu singuru Manolachi Costaki si ministeriulu, care vrea a face din acésta cestiune nationala o cestiune ministeriala, dechiarà, ca nu o póte primi si ecsecuta. Asia remane, ca séu se cada ministeriulu, déca va resista, séu se se disolve adunarea; asta inse din urma ar' revolta animele patriote din tóta romanimea si nou'a adunare negresitu, ca aru dovedi si va da semnu de nou'a viéti'a de dreptu de statu autonomu. Faptulu celu de multu doritu e dar' facutu si camer'a a doveditu cu acésta, ca ea representéza vointi'a natiunei, pentru care Jove apromisese: „imperium his sine fine dedi.“ Alta facta mai avemu a adauge, o marinimitate romana: Princ. Brancovanu vediendu vói'a nationale, dise in adunare, ca se afla fericitu, in faci'a unui faptu atatu de nationalu a da de sene si averile mon. brancovenesci in administrarea gubernului, la ceea ce adunarea aplaudà. Inceputulu unui fine ferice si gloriosu! —

Revist'a Romana pentru sciintie litere si arte tóta cu litere strabune, totu mai ése cu aceesi resemnatiune, si dîcu, ca barbatii ei lucratori sunt totu odata si scrutatori in profundele istoriei nationale si si continua propusulu celu nobilu impartasindune din timpu in timpu documente importante, articuli pipaiti si obiecte antice in stampe fórte fine lucrate. In brosiur'a din Septembre articlii: „Studii constitutionale de P. Teulescu; necrologulu lui Stefan celu M. cu o precuventare de Radu Jonescu; asociatiunea literaria trans. de D. A. Odobescu, in care descrie si scarmena decurgerea adunantii ei generarie; miscarea romanilor din Ardealu la 1848 de N. Balcescu fericitulu istoricu; Ciocoi vechi si noi de N. Filimon inca ne administra o materia de lectura interesanta, care inca reclama spirjinu. Revist'a romana ése dela Aprilie pe fiacare luna cate 10—14 côle 80 cu stampe; si abonam. pe 9 luni vreo 54 côle e treigalbini, ear una brosiura e 5 doidieceri. Se afla si dela inceputu vol. I. (1861 de 9 brosiuri) cu 130 lei si se potu primi dela redactiune, Bucuresci, pasagiulu romanu.

Tieranulu romanu, jurn. de economia, politica si literatura, redactoru D. Jon Jonescu a ruptu gliaci'a pe campulu industriei si alu agriculturii. Cu cunoscentie ample sprijinite de o pracsã si esperientia secura lucra si acestu la luminarea poporului spre ai pregati calea la o stare materiala mai buna, prin propagarea midiulóceloru rationarie de imbunatatiri in toti ramii de industria. Ese 1 data pe sept. cate 1 cola; pretiulu 14 doidieceri de Sem. se primesce dela administr. pasagiulu romanu.

Tesauru de monumente istorice pentru Romani'a etc. de A. Papiu Ilarianu.

Pana acumu au esitu din opulu acestu de mare importantia pentru istoria siese fascióre, cu cari se incheie semestrulu. Fasc. a cinci'a cuprinde: Biseliu Michael Vallachiae Vayvoda (Batai'a dela Nicopoli si excursiunile de preste Dunare. Intrarea lui Mihaiu in Transilvani'a, batai'a cu Bathori cardinalulu Ocuparea Transilvaniei. Mórtea cardinalului. Tóta lumea plina de numele celu mare a lui Mihaiu. Multi turci se faou crestini. Sultanulu prin soli tramisi anume dela Constantinopole felicitã pe Mihaiu Vitézulu. M. ocupa Moldova. Cereile lui Mihaiu catra curtea imperiala, certe cu Basta).

In fasciora a siés'a continuatiune: Bataia cu Basta, — cu Bathori, cu Moldovenii reot. Polonii. Mergerea la Praga. Impacarea cu Basta. Batai'a cu Sigism. Bathori. Certe cu Basta, care ucide pe Mihaiu si liniscesce óstea romana. — Authorii citati de Bisseliu. — Metrum Summarium Voywodæum) notele auctorului la Bisseliu. Facsimile de epist. lu Mihaiu catre Sigism. reg. Poloniei, data in Alba Juli'a 4/2 1600 litografata dupa originalu. Pretiulu pe anu 14, pe 1/2 anu 7 fr. m. a. pentru romanii din Austri'a séu 2 galb., 4 sfanti natur'a Opulu e in totu respectulu demnc. de seriósã sprijinire. —

Mai ese si jurnalulu umoristicu „Nichipercea“ in Bucuresci si „Dereptulu“ jurnalulu juridicu, in care specialitate se mai aflã si „Gazeta Tribunaleloru.“

Adaugundu si aceste Foi, „Tel. Romanu,“ Concordia, Amiculu Scólei, Organulu Pedagogicu, si „Strigoiuulu,“ ce ésa in Pesta in Sem. I an. 1863, cu 4, si in afara cu 6 fr. éta in fine tocma ne sosese si anunciu pentru o foitia beletristica „Aurora Romana“, titlulu sub care anunciaseramu la an. 1854 esirea la lumina a bibliotecei pentru seculu frumosu, inse se innandusise de momii tempului de atunci.

Punetele capitale din program'a „Buciumului“ sunt:

1. Nationalitatea romanilor;
2. Autonomia Romaniei libere;
3. Consolidarea statului Romaniei;
4. Cercetarea fruntarielor.
5. Cercetarea isvóreloru regimului consularu in Romania si combaterea acestui flagelu pe statulu Romaniei potrivitu dispositiunilor si intielesulu art. 8 din conventiune.
6. Va esamina si va cere aplicatiuni practice ale dispositiunilor acestei conventiuni; si acésta póte nu tocmai cu emfasulu cu care s'a esplicatu acésta conventiune de catre unli, cari au uitatu in urma ce disesera mai in ainte.
7. Va trata despre libertatile publice.
8. Despre libertatile individuali;
9. Despre improprietarierea sateanului cu despagubire si fara paguba proprietariloru, potrivitu programei din 48.
10. Despre instructiunea publica, care va cercã sa fia generale, gratuita si obligatória.
11. Despre armarea romaniloru dupa modulu adoptatu de vre unulu din staturile cele mai regulate ale Europei de astadi, care ar' fi mai propriu cu positiunea Romaniei si cu caracterulu romanu.
12. Vomu trata despre diferitele categorii de monastiri si schituri din Romania, si vomu cere cá tóte acestea sa devia ale statului; cumu si tóte bisericile de miru sa se dea subtingrijirea comunelor.

Anale statistice si economice, sub Redactiunea D. P. Martianu capu alu oficiului statisticu din Romani'a, care urmarescu evenimentele economice ale tieriei, cum sunt in presentu, adaugundu proiecte, svaturi de imbunatatire; agricultura, meseriele, fabricarea, comerciulu starea finantieloru generali si speciali, totu obiecte, care ocupa cu multa seriozitate pe D. Martianu de candu a spartu gliaca pe campulu acesta si alu economiei politice romane.

Instructiunea publica sub Redactiunea renumitulu nostru literatoru A. Tr. Lauriani e cunoscuta cititoriloru nostri.

In urma salutandu pe toti cititorii nostri cu salutare fratiésca si aducandu gratia si corespondentiloru si capacitatiloru, ce au sprijinitu misiunea acestoru foi in decursulu an. trecutulu, incheiu anulu imbetialeloru cu orari, cá anulu nou se ve innoiésca poterile si starile, cá totu ce e reu si invehitu in sortea si starea natiunei nóstre se potemu cu poteri unite, cu curagia si activitate ne'nfrenta restaurã si renova spre binele patriei, alu natiunei si glori'a in.-dinastie si a unitei nóstre monarchie, care numai in multumirea si drépta tractare a totororu poporeloru póte avé unu viitoriu stralucitu.

29060/1862.

Publicatiune.

Dupa emisulu inaltulu Praesidiu alu Cancellare Transilvanico Aulice in 25. Nov. 1861 Mai. Sa c. r. apostolica, cu prenal't'a decisiune din 19. Nov. a. c. a binevoitu a aproba urmatoriele mesuri provisorice:

Ca fugarii dela asentare din Transilvania, si in acela casu, candu la chiamarea loru inainte, pe calea prescisa, inainte de asentatiune — din o titula legiuita s'ar elibera dela asentare, in viitorii trei ani — séu pana ce pe calea constitutionalã si mai nainte se ar decide ceva — voru fi supusi pedepseloru acelorlu, care adjungu — pe aceia, cari sunt la servitiu militariu neapti in intielesulu §. 45 linea 3 a codicii pentru intregirea armatei.

Clusiu, 3. Dec. 1862.

3—3 Dela Praesidiulu c. r. Guvernu Transilvanu
Crenneville m. p.